

MIT STAMTRÆ - af Lotte Salling

(Bogen er bedst egnet til børn i indskolingsalderen)

Ideer til dialogisk læsning og sprogaktiviteter mm. ud fra følgende overskrifter:

1. Samtaleemner
2. Bogens personer – spørgsmål og opgaver
3. Udvalgte ord
4. Samtale om illustrationerne
5. Rim og remser
6. Musik & rytmik
7. Tegning, maling & kreative opgaver
8. Drama, sanser, fagter & grimasser
9. Skriftsprog

1. SAMTALEEMNER:

- Læs bogen fra start til slut, men stands efter hvert opslag og snak om de ord, der er svære, f.eks. *stamtræ* og *gener*. Omformuler og forklar ord og begreber. Brug gerne fagter og mimik under oplæsningen for med kropssprog at vise de forskellige følelser og handlinger.
- Snak med børnene om, hvad de særligt har lagt mærke til igennem bogen. Er der noget, der undrer dem, eller er der ting, de bliver glade over eller kede af?
- Er der nogle af bogens historier, der minder børnene om noget, de selv har oplevet?
- Hvad kan børnene godt lide / ikke lide ved de forskellige figurer/historier i bogen?
- Snak med børnene om, hvordan de ligner medlemmerne af deres egen familie, - i humør og væremåde eller på udseende og bevægelser?
- Hvem kan børnene godt lide af deres egne bedsteforældre, onkler, tanter, fætre, kusiner osv., Og på hvilken måde? Er der nogen, de især er knyttet til, eller andre de ser for lidt og måske savner?

2. BOGENS PERSONER: - Spørgsmål og opgaver:

Oldefar:

- Hvordan lyder det, når man snakker gammelt? Prøv.
- Oldefar var soldat i krigen. Hvad er en krig? Hvad brugte man f.eks. håndgranater til?
- Oldefar griner meget. Hvordan tror I, det lyder, når han griner?
- Prøv også at gå som en gammel mand.
- Oldefar er den *ældste* i familien. Hvad er det at være ældst? Hvad er det modsatte?
- Hvad er *rynker*? Hvorfor har ældre mennesker dem? Prøv selv at gøre jer rynkede.
- Hvad har ellers rynker? (f.eks. udtørret frugt som rosiner og svesker).
- Har I en oldefar eller oldemor? Ligner I dem på nogen måde?

Farmor Maja:

- Hvad kan hun godt lide at male?
- Hvad betyder det at være *kunstner*.
- Er I selv glade for farver? Prøv at male flotte malerier med mange farver.
- Har I prøvet at lave en buket af blomster?
- Farmor elsker havens ro. Andre kan lide at gå ture eller sidde og læse en bog. Hvor kan I selv bedst lide at være?

Farfar Finn:

- Hvad betyder det at være *stædig*? Hvordan ser man så ud?
- Er I nogle gange selv stædige? Hvornår?
- Prøv at klæde jer ud som cowboys og indianere.
- Hvordan laver man bue og pil ud af pinde? Prøv selv om du kan lave nogen.
- Hvad betyder *skumle planer*? Laver I selv sådan nogen?
- Hvad er det at være *stolt*?
- Syng sange der passer til emnet, f.eks. *Jeg er en glad lille cowboy*.

Mormor Mira:

- Hvad vil det sige at være *mild og kærlig*?
- Kender I nogen, der er sådan?
- Mormor elsker sin kat. Hvad for et dyr kan I bedst lide? Har I nogen?
- Hvad betyder det, at "smil gi'r smil"? Er I selv gode til at smile til andre? Hvordan føles det, når andre smiler til jer? Prøv at smile og lave *smilerynker*.

Morfar Frank:

- Hvad er det at blive *tosset*, som morfar Frank? Bliver I nogle gange selv tossede? Hvorfor?
- Hvad kan *gøre* jer glade igen?
- Har I nogensinde råbt eller smidt med noget, fordi I var sure? Prøv at spille sure og se sure ud.
- Hvad er en *tornado*?
- Hvad er en *fed fidus*? Har I selv nogle gange fået sådan en rigtig god ide?
- Kender I nogen (familie eller venner), der kan blive rigtig sure og tossede? Hvad *gør* I så? Kan I godt blive bange eller kede af det, når andre er sådan?

Faster Flora:

- Faster møder både marsmænd, indianere og bjørne. Men har hun også set dem i virkeligheden?
- Hvad betyder *fantasi*? Luk øjnene og prøv om I kan se nogle af dyrene inde i hovedet. Fortæl hvad de laver og hvordan de ser ud.
- Hvad er et *verdenshjørne*?
- Hvad laver en *forfatter*? Kan I godt selv lide at finde på historier? Prøv at finde på en lille historie om et af dyrene på siden.
- Hvor vil I selv gerne rejse hen – både i virkeligheden og i fantasien?
- Kan I huske en rejse, I har været på? Prøv at tegne og fortælle om det, I så.

Onkel Mick:

- Hvad betyder det at være *modig*? Hvordan ser man modig ud? Har I nogen sinde gjort noget, der var modigt? Kender I andre, der har? Hvad er det modsatte af modig?
- Hvad er en *dværg*? Tror I, at det er sværere at være modig, når man er lille, som onkel Mick?
- Prøv at gå helt op på toppen af en bakke, ligesom ham, og kig ud (eller forestil jer, at I *gør*). Tegn hvad I ser.
- Hvad er det at være *svimmel*? Hvordan kan man blive svimmel?

Moster Mille:

- Hvad betyder det at være *genert*? Prøv at se genert ud.
- Har I prøvet at *rødme* eller *gemme* jer, fordi I var generte? Kender I andre, der er generte?
- Hvad hjælper, hvis man er meget genert?
- Hvad betyder det at være *klodset*? Har I prøvet det? Hvad kommer man så til at *gøre*?

- Hvordan kan man have *problemer*? Er det godt at snakke med en ven nogle gange? Hvem kan I godt lide at snakke med, hvis I er kede af det?

Fætter Fritz:

- Hvad betyder det at være *uopdragen* og *ondskabsfuld*? Hvad kan man så finde på at *gøre*?
- Hvordan ser man ud, når man er uopdragen?
- Driller eller mobber I også andre børn nogle gange? Er der andre, der driller Jer? Hvad *gør* de så? *Gør* det jer kede af det?
- Har I selv nogle ting, som I er meget glade for, og som andre ikke må *ødelægge*?
- Kan man godt drille på en *sød* og *sjov* måde? Hvordan?

Kusine Klara:

- Hvad er det at være *klog*? Kan man være klog på flere måder?
- Hvorfor tror, at Klara kan li *bøger*? Kan I også godt lide *bøger*? Hvilke? Hvad kan I godt lide ved dem?
- Hvad betyder det at "*forsvinde ind i en bog*"? Vis hvordan det kan se ud.
- Fortæl om jeres *yndlingsbog*, eller find en god bog og fortæl de andre, hvorfor den er god.

Far:

- Hvad betyder det at være *sund*?
- Hvad sker der med kroppen, hvis man spiser meget sundt? (eller usundt)
- Hvornår *gør* I selv noget sundt eller usundt?
- Prøv at løbe en tur sammen (eller løb en tur op og ned på stedet). Hvordan føles det bagefter?
- Hvad betyder det at være *Rasmus Modsat*? Hvad *gør* man så?
- Hvordan er man, når man er *morgensur*? Hvordan er I selv og familien om morgenen?
- Hvordan lyder det, når man spiser en *gulerod*? Eller en is?

Mor:

- Hvad betyder det at være *musikalsk*?
- Kender I nogen, der er gode til at synge? Kan I selv lide det? Prøv at synge en sang sammen.
- Mor synger, når hun laver mad. Kan I lave en lille sang om mad?
- Hvorfor får mor ondt i maven, når de kommer hen til børnehaven?
- Hvad kan I selv få ondt i maven af?
- Kan I blive i godt humør af, at andre griner? Prøv at sætte et grin i gang og se hvad der sker.

Søster Britt:

- Hvorfor er Britt sød?
- Har I selv søskende?
- Er jeres søskende nogle gange søde ved jer? Kan I blive sure på dem? Hvornår? Hvad kan I godt lide ved jeres brødre og søstre, og hvad kan I ikke så godt lide?
- Ligner I hinanden på udseende eller på de ting, I gør? Hvordan?
- Hvordan går man i *sneglefart*? Prøv.

3. UDVALGTE ORD, f.eks.:

- **Gener.** Hvad betyder det, at man har samme gener? Snak om "byggekodserne" i kroppen. Hvem er børnene selv i familie med og hvordan? Snak om at selv om man ikke har samme gener, kan man godt ligne hinanden på andre måder, f.eks. vaner, humør, ting man siger osv.
- **Mange slags familier.** Snak om de forskellige familier der findes (papfar/-mor/-onkel, søskende med forskellige forældre, adoptionsfamilier, familiemedlemmer med forskellig hudfarve, små og store familier, forældre der bor sammen eller hver for sig, to mødre osv.)
- **Søskende.** Hvordan kan søskende gøre noget ved ens følelser, godt eller skidt?
- **Humør.** Snakke om børnenes humør og andre menneskers humør. Man kan være glad, sur, ked af det osv. Kender børnene nogen, der ligner de forskellige typer i bogen?
- **Forskelligt udseende.** Hvordan kan vi se forskellige ud? (i øjenfarve, hår, ansigtstræk, størrelse osv.)
- **At være anderledes /** snakke om forskellige i følelser, væremåde, behov, holdninger, og at det kan være modigt at turde sige sin mening eller have sin egen måde at gøre tingene på.
- **Betydninger af ord.** Fokuser på / tag udgangspunkt i betydningen af et bestemt ord, f.eks. *stædig*, *modig* eller *ondskabsfuld*. Hvad vil det sige? Prøv at vise det. Hvad er det modsatte?

4. SAMTALE OM ILLUSTRATIONERNE

Spørgsmål og opgaver som eksempelvis:

- Find musen og hunden igennem hele bogen. Hvad laver de?
- Se godt på bogens personer. Brug grimasser og fagter til at vise, hvordan man ser ud, når man er glad, sur, bange osv., som de forskellige børn og voksne I bogen?

- Hvad sker der på billederne? Beskriv en af tegningerne og fortæl hvad I ser. Stil desuden børnene spørgsmål til bogens tegninger med udgangspunkt i forholdsord. Hvad står der oven på / ved siden af bordet? Hvem står bag døren? Osv.

5. RIM OG REMSER

- Lad børnene være med til at sige rimordene eller gentage nogle af sætningerne og remserne.
- Lad børnene snakke med på historiernes sidste to linjer: "....ved jeg godt hvad farmor mener..", hver gang de gentages (+ efterhånden også andre ord og sætninger som de husker).
- Prøv sammen at finde på ord, der rimer og lav små sætninger med rimordene. Skriv eventuelt rimene på papir og sæt dem op på væggen.

6. MUSIK / RYTMIK:

- Lær et eller flere vers udenad og klap, tramp eller sæt musik til remsen.
- Lær nogle af de svære ord eller sætninger med rytme til. Altså klap f.eks. til ordene, så stavelserne bliver tydeligere, og ordene dermed bliver lettere at sige og lære.

7. TEGNING / MALING / KREATIVE OPGAVER:

- Tegn stamtræer og skriv navne på. Eller tegn ét stort fælles stamtræ. Tegn fremtidens stamtræ eller "fantasi"-stamtræ. Hvordan kunne det evt. komme til at se ud, med de børn og børnebørn på, som børnene forestiller sig, at de selv eller deres søskende får?
- Tegn og mal forskellige fantasi-familier / familiemedlemmer, med forskellig hudfarve og ansigtstræk.
- Prøv at tegne egne portrætter. Kig i et spejl og tegn. Prøv det samme med at sidde overfor hinanden to og to og tegne hinanden.
- Mal et blomstermaleri ligesom farmor Freja.
- Lad børnene lave en familiemappe, med fotos af deres familiemedlemmer.
- Snak om hvordan man skriver en bog? Prøv selv at lave en bog med "tekst" og tegninger.

8. DRAMA / SANSER / FAGTER OG GRIMASSER:

- Brug mimik og fagter under oplæsningen. Efterlign udtryk og humør, se sur, glad, gal ud osv.

Efter hver historie kan man også prøve at vise handlingen med kropssprog og drama.

- Lad børnene klæde sig ud som bogens personer og møde hinanden, med hver deres humør og væremåde.
- Aftal bestemte fagter og grimasser som bruges, når I læser om en bestemt person. Når farmor nævnes, skal børnene male i luften, når morfar nævnes, ser børnene vrede ud osv.

9. SKRIFTSPROG:

- Efter at have tegnet et stamtræ: Børnene øver sig i at skrive navne på stamtræet.

- Lad børnene finde sjove/spændende ord i bogen og prøve at skrive dem på papir eller ordkort.
- Skriv hver af alfabetets bogstaver ned på A5 papir eller små stykker pap. Læg dem på gulvet og lad børnene prøve at hoppe de forskellige navne, både dem fra bogen og egne navne (der kan selvfølgelig også bruges alfabet-tæpper og lign. til formålet)
- Lad børnene finde rimord fra historien, som de prøver at skrive dem ned. Eller de vælger fem ting fra bogens illustrationer, tegner dem og skriver ordene nedenunder.
- Børnene kan også prøve at "skrive" en bog, ligesom FASTER FLORA GØR, med tegninger og tekst.